

Пропозиції
до законопроекту № 6172 від 12.10.2021 «ЗАКОН ПРО ДОШКІЛЬНУ ОСВІТУ»,
який знаходиться на розгляді Кабінету Міністрів України

Ірина Романюк,
консультант ЦПРПП, ст. викладач
кафедри ТПДПО ОПППО,
м. Миколаїв
20.10.2021

У грудні 2018 року було активне обговорення проєкту Закону України “Про дошкільну освіту”, коментар можна побачити за покликанням <http://surl.li/almau>

Сьогодні ми бачимо ще один проєкт, який потребує особливого опрацювання.

Звернемо увагу на перелік програм з поданими характеристиками у таблиці 1, які визнає проєкт Закону України “Про дошкільну освіту”

назва програми	характеристика, надана у проєкті
індивідуальна програма розвитку вихованця	документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання дитини з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов’язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання
модельна навчальна програма	документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання вихованців, перелік та зміст характерних видів діяльності вихованців відповідного віку та рекомендований центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки для використання в освітньому процесі відповідно до законодавства
навчальна програма	документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання вихованців, перелік та зміст характерних видів діяльності вихованців відповідного віку та затверджується педагогічною радою закладу дошкільної освіти;
освітня програма	документ, що містить комплекс освітніх компонентів, спланованих та організованих закладом дошкільної освіти, іншим суб’єктом освітньої діяльності для досягнення вихованцями визначених державним стандартом результатів навчання, який розробляється і затверджується відповідно до цього Закону; У статті 18, п. 3 визначено Центральний орган виконавчої влади із забезпечення якості освіти та його територіальні органи затверджують за результатами експертизи освітні програми дошкільної освіти (крім типових і тих, що розроблені на основі типових);
типова освітня програма	документ, що містить комплекс освітніх компонентів, які забезпечують досягнення вихованцями результатів навчання, визначених державним стандартом, та затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки;

Важливо з’ясувати різницю між Модельною навчальною програмою та Типовою освітньою програмою.

Розуміємо, що “Навчальна програма” - це заміна сталого у дошкільній освіті поняття “перспективний план освітнього процесу”, який може розроблятися на місяць, два - три

місяці, півріччя, навчальний рік й не потребує затвердження педагогічною радою. Достатнім є погодження з вихователем-методистом та затвердження керівником закладу.

Чим відрізняється “навчальна програма” від “[робочого навчального плану](#)”, про які йдеться у ЗЗСО. Який механізм й хто має складати навчальну програму у ЗДО?

Прикро визнавати, що деякі види документів автоматично без наукового підґрунтя, термінологічної узгодженості, методичних доробок, без урахування норм ведення документації спускається у дошкілля.

Розділ I, п. 3

Чи не занадто вимогливі ми до дітей дошкільного віку взагалі та системи дошкільної освіти зокрема, яка має **забезпечити!!! готовність** дитини “до дбайливого ставлення до родини, своєї країни, довкілля, спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству”?

Також, чому педагоги дошкілля мають формувати у вихованців компетентності, визначені Законом України “Про освіту”, якщо ключові компетентності визначені у державному стандарті дошкільної освіти.

Стаття 12. Закону України “Про освіту”формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності:	БКДО - Державний стандарт Ключові для дошкільної освіти компетентності дитини
вільне володіння державною мовою; здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; навчання впродовж життя; громадянські та соціальні компетентності, пов’язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей; культурна компетентність; підприємливість та фінансова грамотність; інші компетентності, передбачені стандартом освіти.	рухова і здоров’язбережувальна, особистісна, предметно-практична та технологічна, сенсорно-пізнавальна, логіко-математична та дослідницька, природничо-екологічна та навички, орієнтовані на сталий розвиток, ігрова, соціально-громадянська, мовленнєва, художньо-мовленнєва, мистецько-творча (художньо-продуктивна, музична, театралізована)

Стаття 4, п. 3 необхідне стилістичне узгодження

“обов’язкове охоплюється дошкільною освітою дітей старшого дошкільного віку відповідно до стандарту дошкільної освіти”

Стаття 6, п. 1

Йдеться про те, що “рівний доступ до здобуття дошкільної освіти забезпечується шляхом:

...забезпечення необхідними навчально-методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями для організації освітнього процесу відповідно до законодавства”

Хто здійснює це забезпечення, бо до цього часу питання забезпечення навчально-методичними матеріалами та інформаційно-комунікаційними технологіями лягає на плечі педагогів та батьків?

Доволі легке використання поняття “забезпечення ... інформаційно-комунікаційними технологіями”. Яким чином це може відбуватися? Технології опановують й впроваджують.

Також у цьому пункті визначено, що рівний доступ до здобуття дошкільної освіти забезпечується шляхом:

“проведення освітнього процесу у формах, що є найбільш прийнятними для дітей відповідного віку, зокрема, використання засобів і методів виховання, що враховують освітні потреби вихованців, у тому числі шляхом адаптації/модифікації змісту освітньої програми з урахуванням особливих освітніх потреб дітей”.

Неузгодженість термінології та змісті. Є поняття “основні форми організації дітей” та “форми організованої навчальної діяльності дітей”

Основні форми організації дітей: спеціально організована навчальна діяльність (заняття), ігри, самостійна діяльність дітей (художня, рухова, мовленнєва, ігрова, трудова, дослідницька та ін.), індивідуальна робота, спостереження, екскурсії, походи, свята та розваги, гуртки тощо. Вони можуть бути організовані фронтально, підгрупами, індивідуально залежно від віку дітей, педагогічної мети, матеріально технічного забезпечення закладу, професійної майстерності педагога.

Основними формами організованої навчальної діяльності дошкільників є дидактична гра, екскурсія, заняття.

Стаття 11, п. 1

“Установчими документами закладу дошкільної освіти є статут закладу, а також у випадках, визначених цим Законом, засновницький договір, укладений між засновниками закладу дошкільної освіти”.

Про Положення про ЗДО йдеться у статті 13. “Діяльність закладів дошкільної освіти визначається положенням про заклад дошкільної освіти, затвердженим Кабінетом Міністрів України”

Тобто є незрозумілим: діяльність закладів дошкільної освіти визначається Законом України чи Положенням про ЗДО. Положення не є установчим документом структурного підрозділу?

Стаття 12, п. 3 та 4 йдеться про можливість ліквідації комунального закладу дошкільної освіти відповідно до рішення засновника, не пояснюючи причини, за яких це може відбуватися

Стаття 14.

Що передбачається під поняттям “будь-якій іншій формі” у контексті речення “Освітній процес у такій групі (*різновіковій*) може організовуватися одним чи кількома педагогічними працівниками або в будь-якій іншій формі, яка є найбільш зручною та доцільною для забезпечення здобуття дітьми дошкільної освіти відповідно до державного стандарту”.

Стаття 20. визначає, що засновник “затверджує стратегію розвитку закладу дошкільної освіти”. Однак у Законі не визначена термінологія щодо цього локального нормативного документу ЗДО. Виникає запитання чи варто зобов'язати його розробляти у кожному ЗДО?

Стаття 21

У Статті застосовується термін “річний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників”. Натомість у Постанові КМУ №800 цей документ має назву “план підвищення кваліфікації закладу освіти на календарний рік”. Крім цього у Постанові визначається, що цей план затверджує педагогічна рада, а у статті 22 Закону про педагогічну раду зазначено, що вона “формує та ухвалює річний план підвищення кваліфікації педагогічних працівників”

Також у статті прописано, що керівник зобов'язаний “створювати умови для реалізації засад здорового способу життя серед учасників освітнього процесу”. Що входить у перелік цих умов?

Стаття 22.

Чому із повноважень педагогічної ради вилучено заслуховування звіту педагогів, які атестуються у поточному році? Якщо йдеться про педагогічну раду як колегіальний орган управління, який має визначати якість освіти, а це - результат діяльності педагогів.

Повноваження педагогічної ради “визначає систему та схвалює порядок внутрішнього забезпечення якості освіти” викликає нові запитання щодо термінології “порядок внутрішнього забезпечення якості освіти”, адже відповідно до методичних рекомендацій ДСЯО у ЗДО формується положення про внутрішню систему забезпечення якості освіти.

Стаття 25. Освітній процес

п. 1. визначає “Освітній процес організовується відповідно до Закону України “Про освіту”, цього Закону...”, але є незрозумілим, чому дошкільня, маючи специфічний освітній процес з дітьми раннього та дошкільного віку, має організовувати діяльність відповідно до вимог освітнього процесу у школі?

п. 4. визначає завдання виховання

“Виховний процес є невід’ємною складовою освітнього процесу у закладах дошкільної освіти, інших суб’єктах освітньої діяльності, що має ґрунтуватися на суспільних цінностях, культурних цінностях Українського народу, цінностях громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина, принципах, визначених Законом України “Про освіту”, та спрямовуватися на формування:

поваги до гідності, прав, свобод, законних інтересів людини і громадянина, нетерпимості до приниження честі та гідності людини,

фізичного або психологічного насильства, а також до дискримінації за будь-якими ознаками;

доброти, толерантності, відповідальності за свої дії;

громадянської культури та навичок здорового способу життя, екологічної культури і дбайливого ставлення до довкілля;

патріотизму, поваги до державної мови та державних символів України, поваги та дбайливого ставлення до національних, історичних, культурних цінностей, традицій і надбань Українського народу;

шанобливого ставлення до сім'ї та свободи іншої людини”.

Вважаємо, що ці вимоги не відповідають віковим можливостям дітей дошкільного віку.

Важливіше зазначити, що основою розвитку ключових компетентностей дітей у початковій школі є базові якості особистості, набуті в дошкільному віці, до яких належать: активність, самостійність, ініціативність, спостережливість, відповідальність, креативність, справедливість, чуйність, шанобливе ставлення до людей різного віку (БКДО).

Стаття 29. Державний стандарт

п. 1 необхідно змінити, адже в ньому є змістовні та термінологічні неспівпадіння з БКДО

п. 1 “Державний стандарт містить:

гранично допустимий обсяг навчального навантаження вихованців на рівні дошкільної освіти;

вимоги до компетентностей та результатів навчання за відповідними освітніми галузями;

вимоги до характерних видів діяльності вихованців відповідного віку;

правила організації освітнього середовища для вихованців усіх вікових груп”.

Гранично допустимий обсяг навчального навантаження визначається у кожній віковій групі окремо; вимоги до компетентностей та результатів навчання відбувається за відповідними освітніми напрямками.

Державний стандарт дошкільної освіти визначає умови його реалізації, а не правила організації освітнього середовища для вихованців усіх вікових груп.

Крім цього є деякі неспівпадіння термінології п. 3 Статті 29 з п. 3 Статті 1

3) державний стандарт дошкільної освіти (далі — державний стандарт) — документ, що визначає гранично допустимий обсяг навчального навантаження вихованців, вимоги до їх компетентностей і до згрупованих за освітніми галузями результатів навчання, яких вони повинні досягти на відповідному рівні освіти, характерних видів діяльності вихованців відповідного віку та правил організації освітнього середовища;

У Статті також йдеться про те, що “Результати навчання на рівні дошкільної освіти визначаються через спільні уміння, визначені статтею 12 Закону України “Про освіту, та створеними для їх формування умовами, які є основою для формування ключових компетентностей на рівні дошкільної та початкової освіти”.

Стаття 12 Закону України “Про освіту”

Спільними для всіх компетентностей є такі вміння: читання з розумінням, уміння висловлювати власну думку усно і письмово, критичне та системне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, творчість, ініціативність, вміння конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв’язувати проблеми, здатність співпрацювати з іншими людьми.

Дошкільня має дбати про **Цінності дошкільної освіти, які зазначені у БКДО:**

- визнання самоцінності дошкільного дитинства, його потенціалу та особливої ролі в розвитку особистості;
- щасливе проживання дитиною дошкільного дитинства як передумова її повноцінного розвитку та подальшої самореалізації у житті;
- повага до дитини, особливостей її розвитку та індивідуального досвіду;
- зміцнення фізичного, психічного та соціального здоров’я дитини;
- цінувати життя і благополуччя як вміння плекати, підтримувати та створювати сприятливі умови для себе та інших у безпечному середовищі в природному, предметному та соціальному оточенні;
- розвиток творчих задатків, здібностей, талантів дітей;
- збереження традицій національного досвіду сімейного та суспільного виховання для збагачення культурного потенціалу взаємодії між поколіннями.

Стаття 35. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів дошкільної освіти

У п. 2. зазначено, що “Обсяг щорічного підвищення кваліфікації педагогічного працівника не може бути меншим, ніж 24 академічних години”. Незрозумілий прорахунок.

У Постанові КМУ №800 йдеться про те, що “**обсяг** (тривалість) підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників установлюється в годинах та/або кредитах Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС, (один кредит ЄКТС становить 30 годин) за накопичувальною системою” (п.8). Але у п 14. уточнюється термін підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів **дошкільної**, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти - не рідше одного разу на п’ять років відповідно до спеціальних законів.

Звертаємо увагу, вихователю-методисту прийдеться вести облік цих обов’язкових годин з урахуванням напрямків підвищення - це ж зайва паперова робота та додаткова відповідальність.

Стаття 42

Визначено особливості проходження педагогічної інтернатури, але не визначено оплату наставнику

п. 4. “постійно підвищувати кваліфікаційний рівень та вдосконалювати професійну компетентність”. Як розуміти поняття “постійно”?

Стаття 43. Трудові відносини та оплата праці у закладі дошкільної освіти

У п. 3 зазначено, що “робочий час педагогічного працівника включає час, необхідний для виконання ним навчальної, виховної, методичної, організаційної роботи, передбаченої трудовим договором та/або посадовою інструкцією”.

Важливо чітко розуміння та визначення трудових функцій педагога, в яких є такий розподіл його роботи на чотири складові: навчальна, виховна, методична, організаційна.

Маємо й не забувати, що вже затверджений Професійний стандарт керівника ЗДО, а також на затверджені ПС для вихователя. Тому маємо думати й про обов'язки та права з урахуванням цих документів, бо знову будуть колізії законодавства.

Ще залишаються низка питань, які турбують професійну спільноту дошкілля.

Сподіваємося на розуміння та професіоналізм тих, хто несе відповідальність за майбутнє дошкільної освіти в Україні.